

SYKLOHEKSAANI

HTP-ARVON PERUSTELUMUISTIO

Yksilöinti ja ominaisuudet

CAS No	110-82-7
EEC No	601-017-00-1
EINECS No	203-806-2
Kaava	C ₆ H ₁₂
Synonyymit	Heksahydrobentseeni Heksametyleeni
Molekyylipaino	84,18
Muuntokerroin	1 ppm = 3,50 mg/m ³ 1 mg/m ³ = 0,28 ppm
Tiheys	0,782
Sulamispiste	6,5 °C
Kiehumispiste	80,7 °C
Höyrinpaine	12,7 kPa (20 °C)
Sykloheksaani on väritön, haihtuva, syttyvä neste, jolla on pistävä petrolimainen haju. Sen hajukynnykseen on raportoitu 25- 50 ppm. Se ei liukene veteen, vaan useisiin orgaanisiin liuottimiin.	
Varoitusmerkit	F, Xn, N
R-lauseet	11-38-50-53

Esiintyminen ja käyttö

Sykloheksaania käytetään monien kemikaalien lähtöaineena, maalinpoistoaineena, liimojen liuottimena ym. Sitä esiintyy maaöljyssä. Sen tuotanto EU:n alueella on 835 000–925 000 t/a.

Nahkajalkineiteollisuudessa on Saksassa 1991-1995 mitattu keskimäärin 12 mg/m³, pintapuhdistuksessa 5 mg/m³ ja liimauksessa 17 mg/m³.

Aineenvaihdunta

Sykloheksaani imeytyy hyvin nieltynä ja hengitysteitse. Ihon kautta voi imeytyä 4-5 % annoksesta. Se erittyy osin uloshengityksen mukana, myös hiilidioksidina. Vapaaehtoisilla tehdyissä tutkimuksissa sen keskeisiksi aineenvaihduntatuotteiksi ihmisillä on virtsassa havaittu 1,2-sykloheksaanidioli (23,4 %) ja 1,4-sykloheksaanidioli (11,3 %). Muuttumattomana virtsaan on erittynyt noin 30 % (Mraz ja muut, 1998).

Terveysvaikutukset

Ihmisiä koskevat tiedot

Vapaaehtoisilla havaittiin päänsärkyä, kurkun ja silmien ärsytystä pitoisuudella 250 ppm neljän tunnin altistuksessa (Hoogendijk ja Emmen, 1998).

Se voi vaikuttaa huumaavasti, ja aiheuttaa ihottumaa.

Liimauskäytössä työilmapitoisuus oli keskimäärin 27 ppm ja suurimmillaan 274 ppm. Työntekijät havaitsivat poikkeavaa hajua ja näön hämärtymistä, mutta verikokeissa ei erityistä poikkeavaa havaittu (Yasudi ja muut, 1994).

Matkalaukkutehtaan työntekijät altistuivat pitoisuudelle 5-211 ppm sykloheksaania. Altistustasolla ei havaittu olevan haitallisia vaikutuksia ääreishermostoon (Yuasa työ-tovereineen, 1996).

Eläinkokeiden havainnot

Sykloheksaani ärsyttää ihoa. Sen välitöntä myrkyllisyyttä kuvaava LD50 suun kautta rotilla on 6000 – 30 000 mg/kg.

Altistettaessa kaniineja hengitysteitse pitoisuudelle 757 ppm sykloheksaania kuusi tuntia päivässä viitenä päivänä viikossa kymmenen viikon ajan havaittiin maksa- ja munuaiskudoksissa muutoksia (Treon ja muut, 1943).

Lisääntymisterveyttä tutkittaessa rottia altistettiin pitoisuuksille 0, 500, 2000 ja 7000 ppm sykloheksaania ennen parittelua ja tiineenä. Aikuisilla rotilla havaittiin alentunutta vastetta äänivirikkeille pitoisuudella 2000 ppm ja poikasten keskipainon laskua pitoisuudella 7000 ppm (Kreckmann työtovereineen, 1998). Rottien vatsaonteloon ruisku-tettiin viidesti viikossa kahden viikon ajan sykloheksaania. Annoksella 1,5 g/kg, joka vastaa noin 2400 ppm työilmassa, havaittiin munuaisten toimintahäiriöitä koe-eläimillä (Bernard työtovereineen, 1989).

HTP- arvon perusteet

Sykloheksaanin HTP-arvoa asetettaessa keskeisiä ovat sen ärsytys- ja hermostovaikutukset, joita lyhytaikaisessa altistuksessa on esiintynyt jo pitoisuudella 250 ppm.

Euroopan Unionin komissio on asettanut sykloheksaanin viiteraja-arvoksi 200 ppm kahdeksan tunnin altistuksessa.

Kemian työsuojeluneuvottelukunta esittää, että sykloheksaanin työperäisiä haittoja voidaan vähentää asettamalla sen HTP-arvoksi viidentoista minuutin vertailuaikana 250 ppm ja tästä johtaen kahdeksan tunnin vertailuaikana 100 ppm.

Eri asettajien ilman epäpuhtauksien vertailu

Eri maissa on voimassa seuraavanlaisia työilman asetonipitoisuuden raja-arvoja.

Asettaja	Vuosi	Vertailuaika						Huomautus
		8 h		15 min		Hetkellinen		
		ppm	mg/m ³	ppm	mg/m ³	ppm	mg/m ³	
Suomi	2002	300	1100	380	1300	-	-	-
Ruotsi	2000	300	1000	370	1300	-	-	-
Norja	2001	150	525	-	-	-	-	-

Tanska	2002	50	172	-	-	-	-	-
Hollanti	2002	250	875	-	-	-	-	-
Englanti	2002	100	350	300	1050	-	-	-
ACGIH	2003	100	-	-	-	-	-	-
EU	2003	200	-	-	-	-	-	-
Ehdotus, Suomi	2004	100	350	250	875	-	-	-

Viitteet

Bernard, AM, de Russis, R, Normand, J-C, ja muut (1989): Evaluation of the Subacute Nephropototoxicity of Cyclohexane and Other Industrial Solvents in the Female Sprague-Dawley Rat, *Toxicol Lett* 45, 271-280.

Hoogendijk, EM ja Emmen, HH (1998): Model Studies for Evaluating the

Behavioural Effects of Petroleum Solvents and the Role of the Toxicokinetic Factors: The Effects of Cyclohexane on Behaviour in Human Volunteer, TNO Report: 197-293.

Kreckmann, KH, Roberts, LG ja Staab, RJ (1998): Inhalation Multigeneration Reproduction Study with Cyclohexane in Rats, *Toxicologist* 42, 105-106.

Mraz, J, Galova, E, Nohova, H, ja muut (1998): Markers of Exposure to

Cyclohexanone, Cyclohexane, and Cyclohexanol, *Clin Chem* 40, 1466-1468.

Treon, JF, Crutchfield, WE ja Kitzmiller, KV (1943): The Physiological Response of Animals to Cyclohexane, Methylcyclohexane, and Certain Derivatives of These Compounds, *J Ind Hyg Toxicol* 25, 323-347.

Yasugi, I, Kawai, I, Mizunuma, K, ja muut (1994): Exposure Monitoring and Health Effect Studies of Workers Occupationally Exposed to Cyclohexane Vapor, *Int arch Occup Environ Health* 65, 343-350.

Yuasa, J., Kishi, R, Eguchi, T, ja muut (1996): Investigation on Neurotoxicity of Occupational Exposure to Cyclohexane: A Neurophysiological study, *Occup Environ Med* 53, 174-179.